

HALIMA AHMEDOVA SHE’RIYATIDA AYOL RUHIY OLAMI.

Jumanazarova Rayxon Jaloliddinovna

Qarshi davlat universiteti o‘qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada o‘zbek she‘riyatining iste‘dodli vakili Halima Ahmedova ijodi faoliyati tahlilga tortilgan. Jumladan, shoira Halima Ahmedova ijodida ayol ruhiy olami, hissiyoti, ko‘ngil kechinmalari o‘rganilgan.*

Kalit so‘zlar: *ayol, kechinma, dard, alam, iztirob, ishq, ko‘ngil.*

АННОТАЦИЯ: *В данной статье анализируется творчество Халимы Ахмедовой – талантливой представительницы узбекской поэзии. В частности, творчество поэтессы Халимы Ахмедовой исследует духовный мир женщины, эмоции и душевные переживания.*

Ключевые слова: *женщина, опыт, боль, печаль, страдание, любовь, сердце.*

Annotation: *In this article, the work of Halima Akhmedova, a talented representative of Uzbek poetry, is analyzed. In particular, the work of the poetess Halima Akhmedova explores a woman's spiritual world, emotions, and emotional experiences.*

Keywords: *woman, experience, pain, sorrow, suffering, love, heart.*

O‘zbek she‘riyati ko‘plab shoirlar, yozuvchilar ijodida turli xil obrazlar bilan boyitilgan ulkan bir borliqdir. Ko‘plab shoirlarimiz ijodida Ayol timsolini kuzatamiz, o‘rganamiz va tahlil qilamiz. Hususan, shoira Halima Ahmedova ijodida ham takrorlanmas obrazlarni ko‘rishimiz mumkin. “Quyosh”, “Yashillik”, “Haqlik”, “Daraxt”, “Ayol”, “Tabiat”, “Qishloq” shular jumlasidandir. Shoira ijodini kuzatar ekanmiz, “Ayol” timsoli orqali haqiqiy o‘zbek ayoli va uning naqadar sabrli, bardoshli, matonatli, chinakam o‘zbek ayoli ekanligini tushunishimiz mumkin.

Har kuni ko‘raman falaj o‘g‘lini
Yelkasida ko‘tarib yurgan ayolni,
Uning ko‘zlarida suzar xazonlar.

Lablari qirov ostida qolgan g‘unchadek pichirlaydi nenidir mahzun. (25 b.)

O‘zbek ayolining qanchalik kuchli, irodali, sabrli, matonatli ekanligi aynan shu satrlarda ifoda etiladi. Lablari bilan pichirlab, Allohga shukronalik keltirayotgani ifodalanadi. Yelkasida ko‘tarib ketayotgan hayotning og‘ir tashvishi sifatida ifoda topgan, falaj o‘g‘li, oila, ro‘zg‘or mashaqqatlarning barchasi ortida tinch-totuv hayot gavdalanadi.

Qo‘shni ayol esa har kuni ro‘zg‘or o‘chog‘iga

O‘tinday qalaydi bir quchoq baxtni. (19 b.)

Ayol ro‘zg‘orim deb yelib-yugurishi, yo‘qdan bor qilib har kuni o‘choq atrofida o‘tin qalab taom tayyorlashi va bu holat ham aslida bir quchoq baxt ekanligi tasvirlanadi.

Pista olmaysizmi?- so‘rar nogahon

Yo‘lning chetida pista sotuvchi xotin.

Men uni taniyman qomati bukilgan
 Dunyoning javobsiz so‘roqlariday
 Nigohlari bo‘m-bo‘sh, ko‘zlari bo‘m-bo‘sh.
 Chaqilgan pistaning po‘choqlariday.... (27 b.)

Ushbu satrlar orqali shoira pista sotadigan ayol va uning ruhiy olamini gavdalandirib bera olgan. Yo‘l chetidagi pistachi ayolning ko‘zlari bo‘m-bo‘sh, xuddi chaqilgan pistaning po‘chog‘iga qiyos qilinadi. Unda hayot va tiriklikka bo‘lgan intilish, ayolning ichki kechinmalari oddiy sotuvchi ayol obrazi orqali tasvirlanadi.

Eski jun ro‘molin boshiga o‘rab,
 Tanish kampir o‘tar yuki ko‘p og‘ir.
 Qizargan ko‘zining qorachig‘ida
 Ajalning jangidan o‘g‘irlangan sir. (50 b.)

Shoira ushbu satrlar orqali eski bo‘lsada, issiq, jun ro‘mol o‘ragan ayolning ichki kechinmalarini ochib bera oladi. Yelkasida turli xil tashvishlarni ortib olgan ayolning dardlari esa ko‘p og‘ir yukka qiyoslanadi. O‘zbek ayoli to umri tugab bo‘lguncha oilam, farzandim deb, ularni tshvishlari bilan yashashi, hattoki ajal bilan jang qilib, yashashga intilayotgan, haqiqiy ONA siymosi gavdalanadi.

Vaqtning tirnoqlari qonatadi boz,
 O‘lgan ishqning eski yarasin tirnab.
 Bu menman, shamollar yurtidan qaytib
 Va hanuz o‘ziga qaytmagan Ayol. (63 b.)

Ayol siru sinoatga boy, unda ishq bor, unda sabr bor, unda matonat bor, unda kuch bor, unda haqiqat bor, unda kuchli yurak bor. Xotiralar ayol qalbini tirnab, unga ozor bersada, unda kechirguvchi dil bor. Shamol o‘z izmiga solib, qanchalik tebratib, ozor bermasin, uning changalidan qutilib, hanuz o‘zligini qidirayotgan Ayol va uning kuchli hissiyotlari tasvirga tortiladi.

Eshik jiringlaydi (eshitmayman, yo‘q)
 Kimdir uni qattiq va qattiq mushtlar,
 Eshikni ochaman, rangpar bir ayol so‘raydi-
 Eski nimangiz bor, sotib olaman?
 (O, jonimga tegdi eskifurushlar)
 Deyman: juda ham eskirgan ko‘nglim bor, oling.
 Ayol kalovlanib, ko‘zimga boqib,
 Qo‘rqib shivirlaydi, uzr, xush qoling. (64 b.)

Eshik qoqib turgan ayolni qanchalik kuch bilan eshik qoqmasin, eshitishni hohlamagan ichkaridagi ayol, hamda eshik ortida eski narsalar sotib oladigan ayol obrazlari gavdalandiriladi. Bunda har ikki obrazning ortida chuqur mohiyat anglashiladi. Eskirgan ko‘nglini oling deya javob berayotgan ayolning ko‘ngil kechinmalarida o‘tmish, sog‘inch, dard, alam, iztirob, azob borligi tasvirlanadi. Eshik qoqqan ayol esa, kalovlanib, hayratda, uzr, xush qoling deya xayrlashadi.

Ko‘rinadiki, Halima Ahmedovanning ijodida bosh qahramoni inson va uning ko‘ngli,

ruhiyatidir. Inson botini, siyratining sirlari, ruhiy dunyosi tahlil qilinadi. Ba’zi bir shoirlar ayol tabiatini, voqelik hossalarni qanday ko‘ra olsa, shunday tasvirlashga harakat qiladilar. Halima Ahmedova esa, teran fikr tuyg‘ular asosida yaratishga kirishadi. Uning joziba kuchi shundaki, tuyg‘ular haqiqatning falsafiy ma’nolarini, fikrga cho‘mgan kechinmalarni gavdalandiradi.

Shoira ijodida insonparvarlik, borliqqa mehr, yurtsevarlik tuyg‘ularining rang tasvirlarda qo‘llanilishi insonni ezgulikka chorlaydi. Beixtiyor kitobxon har bir satrlarni qayta, qayta o‘qishga shoshiladi. Shoira har bir yaratgan obrazlari orqali kitobxonlar ko‘nglidan joy egallab bo‘ldi desak mubolag‘a bo‘maydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Ahmedova H. Yashil.-T.:O‘zbekiston, 2016
2. Ahmedova H. “Erk darichasi” Adabiyot va san’at, 1996.
3. Ahmedova H. “Tiyramoh” Adabiyot va san’at, 2005.
4. Rahimjonov N. “Badiiy kashfiyotlar tongi” , (maqola) 2016.